

PROF.DR.SC. NIKOLA ŠERMAN,
NESTOR HRVATSKE VOĆARSKE, VINOGRADARSKE I
VINARSKE ZNANOSTI, NASTAVE I STRUKE

Ovaj zbornik skroman je prilog obilježavanju 95. godišnjice rođenja, 65. godišnjice osnutka prvog nastavno demonstracionog objekta za voćarstvo u Maksimiru na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 55. godišnjici osnutka uzornog nastavno demonstracionog objekta "Jazbina" za voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo na obronku Zagrebačke gore i 28. godišnjice smrti našeg dragog, velikog učitelja Prof.dr.sc. Nikole Šermana.

Prof.dr.sc. Nikolu Šermana s pravom smatramo najzaslužnijim znanstvenikom i pedagogom za utemeljenje i razvoj hrvatske voćarske, vinogradarske i vinarske znanosti, nastave i struke. S velikim je žarom njegovao ljubav prema svojoj dragoj domovini Hrvatskoj, voćarskoj, vinogradarskoj i vinarskoj znanosti, teoretskoj i praktičnoj nastavi. Imao je veliko plemenito srce za svoje najbliže, među koje je svrstavao suradnike i studente. Stoga je bio osobito voljen i vrlo cijenjen. Bio je široko i temeljito obrazovan, a uz to skroman, samozatajan i spreman uvijek svakoga saslušati, uživiti se u tuđe probleme, očinski savjetovati i pomoći. Danas priznati stručnjaci, znanstvenici i nastavnici svi se s ponosom sjećaju svog velikog i dragog učitelja i pregaoca za modernu voćarsku, vinogradarsku i vinarsku proizvodnju.

Prof.dr.sc. Nikola Šerman rođen je 28. studenog 1899. godine u Škrljevu. Maturirao je 1920. godine na II realnoj gimnaziji u Zagrebu. Studij agronomije završio je 1924. godine na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Nakon odsluženja vojnog roka stupa u javnu službu 13.lipnja 1925. godine kao suplent Srednje i niže poljoprivredne škole u Križevcima, gdje je predavao voćarsko-vinogradarsku grupu predmeta. Suplentom Srednje poljoprivredne škole postavljen je 13.svibnja 1926. godine s time da je i dalje predavao i na Ni'oj poljoprivrednoj školi. Uz predavanja na obje škole upravljao je svim voćarsko-vinogradarskim objektima na kojima su daci sticali praktično znanje. Uz pedagoški i stručni rad na školi i školskim objektima prof. Šerman je održavao i brojna predavanja na općim i specijalnim tečajevima za poljoprivrednike na školi i po selima.

Ispit za profesora srednje poljoprivredne škole iz voćarsko-vinogradarske grupe predmeta položio je 14.travnja 1930. godine u Zagrebu. Za profesorski ispit napisao je rad: "Hibridizacija i hibridi u vinogradarstvu". Profesorom Srednje poljoprivredne škole u Križevcima imenovan je 16.lipnja 1930. godine. Na tome položaju ostao je do 21.siječnja 1931.godine, kada je imenovan asistentom Katedre za voćarstvo i vinogradarstvo Poljoprivredno-šumarskog fakulteta u Zagrebu.

Uz asistentšku dužnost u radu sa studentima, radio je u suradnji s prof. Ivanom Rittigom na organizaciji Zavoda za voćarstvo i vinogradarstvo, pa je podigao i organizirao pokusni voćnjak i rasadnik na fakultetskom dobru u Maksimiru, na kojem do tada nije bilo nikakvih voćarsko-vinogradarskih objekata,

U suradnji sa Zavodom za poljoprivredno-kemijsku tehnologiju, odnosno prof.dr. Viktorom Koudelkom, organizirao je pokusnu octaru za istraživanja i proizvodnju vinskog octa. Uz taj rad držao je predavanja i iz povrtlarstva kroz 4 godine, jer je taj predmet bio u sklopu Katedre za voćarstvo i vinogradarstvo.

Prof. Nikola Šerman razvio je već u mladosti intenzivan znanstveni rad pa je 2 godine nakon postavljenja za asistenta (1933.) obranio doktorsku disertaciju naslova: "Prilog ispitivanju octenog vrenja u našim vinima" na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu u Zagrebu.

Docentom poljoprivredno-šumarskog fakulteta za predmete voćarstvo i vinogradarstvo izabran je i postavljen 12. listopada 1936.godine na temelju habilitacijskog rada naslova: "Naši voćni sortimenti i oplodnja voćaka". Nakon izbora za docenta dr. Nikola Šerman predavao je predmet vinogradarstvo s vinarstvom i držao seminar iz voćarstva. Uz to je radio na nabavi prikladnog objekta za potrebe praktične nastave i znanstveno-istraživačkog rada iz voćarstva, vinogradarstva i vinarstva. Zaslugom i nastojanjem Prof.dr. Nikole Šermana nabavljen je objekt "Jazbina" godine 1939. Fakultet je kupio privatno gospodarstvo Jazbina na obroncima Zagrebačke gore, sjeverno od fakulteta 3,4 km udaljen od fakultetskog gospodarstva "Maksimir". Dok je gospodarstvo "Maksimir" u ravnici namijenjeno ratarskoj, povrarskoj i stočarskoj proizvodnji dotle je gospodarstvo "Jazbina" locirano na obronku pa dobro služi za odgoj stručnjaka za voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo. Površina "Jazbine" iznosila je 1960. godine 28,7 ha, od čega obradive površine 26 ha.

Od nabave nastavno-demonstracionog objekta "Jazbina" počinje novo razdoblje u obrazovanju stručnih kadrova i pristupu voćarskoj, vinogradarskoj i vinarskoj znanosti i struci u Hrvatskoj. Prof.dr.sc. Nikola Šerman ulaže sve svoje stručno i znanstveno znanje i neiscrpnu snagu u izgradnju modernog objekta, koji će udovoljiti pedagoškim i znanstveno-istraživačkim potrebama toga vremena.

Nastojanjem Prof.dr. Nikole Šermana u "Jazbini" su podignuti kolekcijski, demonstracioni i pokusni voćnjaci i vinogradi. Bili su to moderni nasadi velikog broja sorata jabuka, krušaka, šljiva, bresaka, višanja, trešanja, jagodastog voća. zatim suvremeni nasadi sa najva'nijim vinskim i stolnim sortama vinove loze. U pokusnim nasadima bile su zastupljene sorte, podloge i sustavi uzgoja. U radu na osnivanju pokusnih voćnjaka i vinograda Prof.dr. Nikoli Šermanu puno je pomagala vrlo sposobna asistentica, a zatim suradnica Prof.dr. Katarina Štampar. Pod voćnjacima je u "Jazbini" bilo 13,5 ha a pod vinogradima 3,5 ha. Uz to je bio izgrađen podrum i skladište za voće.

U pokusnim voćnjacima i vinogradima provedena su opsežna istraživanja i izrađeni brojni znanstveni radovi. Dovoljno je naznačiti da su u tim pokusnim voćnjacima i podrumu na temelju istraživanja izradili svoje doktorske disertacije asistenti i suradnici Prof.dr. Nikole Šermana i to: Prof.dr. Katarina Štampar, Prof.dr. Rafael Gliha, Prof.dr. Ranko Licul, Prof.dr. Dubravka Premužić, Prof.dr. Ivo Miljković, Prof.dr. Ivo Dubravec i Prof.dr. Rudolf Bišof, kao i velik broj kasnijih asistenata i suradnika, koji su u "Jazbini" proveli istraživanja za magistarske radove. Slobodno se može reći da je "Jazbina" bila glavni pokusni objekt za voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo u Hrvatskoj. Napomenimo i to da je Prof.dr. Nikola Šerman u "Jazbini" tijekom II svjetskog rata podigao prvi pokusni krušnik s velikim brojem sorata na podlozi sjemenjaka i dunje s različitim međupodlogama i to u gustom sklopu, pa je u tome pogledu bio preteča suvremene moderne koncepcije uzgoja voćaka u gustom sklopu, odnosno HDP sustava voćarenja. Jednom rječju, "Jazbina" je veliko djelo Prof.dr. Nikole Šermana, a takova je ušla u povijest hrvatske voćarske, vinogradarske i vinarske znanosti, nastave i struke. O nastavno demonstracionom objektu "Jazbina", koji je utemeljio Prof.dr. Nikola Šerman, potrebno je posebno iznijeti opsežnu dokumentaciju da ne padne u zaborav. Nažalost, već danas mnogi mladi navlače zaborav na to slavno vrijeme.

Nakon umirovljenja prof. Ivana Rittiga, prof. Šerman je od 1946. godine preuzeo predavanja iz cijele grupe predmeta, pa od tada do 1955. godine predaje 4 predmeta (voćarstvo, vinogradarstvo, vinarstvo i preradu voća). U ožujku 1955. godine imenovan je za izvanrednog a od 1958. godine za redovitog profesora na predmetima vinogradarstvo i vinarstvo.

Na fakultetu je obavljao brojne dužnosti od pročelnika odjela do dekana na kojoj je dužnosti bio dva puta (1955/56 i 1959/60). Godine 1946. organizirao je i upravljao dvije godine Zavodom za voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo Zemaljskog poljoprivrednog zavoda u Zagrebu.

U vrijeme kada su političari usmjeravali voćarsku i vinogradarsku proizvodnju u Hrvatskoj, seleći je s tipičnih, ekološki povoljnih, brežuljkastih položaja u nizinu i ravnici, gdje se nastojalo formirati velike plantaže, prof.dr. Nikola Šerman dizao je glas u zaštitu tradicionalno voćarsko-vinogradarskih položaja i obiteljskih gospodarstava na njima. U tome nastojanju izlago se velikim teškoćama i napadima nestručnjaka. Danas je u novim uvjetima potvrđena ispravnost koncepcije prof.dr. Nikole Šermana.

Osnutkom Instituta za voćarstvo, vinogradarstvo, vinarstvo i vrtlarstvo postaje njegov prvi direktor.

Prof.dr. Nikola Šerman bio je vrlo agilan član znanstvenih i stručnih društava, a radio je i u brojnim povjerenstvima za izradu zakonskih propisa i pravilnika kao što su: Zakon o vinu, Zakon o vinogradarstvu, Prijedlog standardnih propisa za voće, voćne preradevine, ambalažu, vino i ocat itd.

Uz opsežnu znanstvenu aktivnost bio je mentor velikog broja doktorata, recenzent udbenika, stručnih knjiga, znanstvenih i stručnih radova, projekata, zatim član redakcije više znanstvenih časopisa i Poljoprivredne enciklopedije. Prof.dr. Nikola Šerman bio je dopisni član HAZU (JAZU).

Prof.dr. Nikola Šerman posjedovao je velik radni potencijal što se očituje u širokoj znanstveno-stručnoj i nastavnoj aktivnosti, a također i organizacijskom djelovanju na Poljoprivrednom fakultetu i šire. Bio je jedan od posljednjih naših velikih enciklopedista.

Između velikog broja znanstvenih i stručnih radova posebice treba istaći rezultate istraživanja na problematici octenog vrenja u našim vinima, proizvodnji vinskog octa (sa prof.dr. Viktorom Koudelkom), dinamici glukoacidnih odnosa i askorbinske kiseline u vinarstvu (sa prof.dr. Ivom Štefanicom), značenje brzine invertiranja u dokazivanju saharoze metodom Garoglio-Stella, modifikaciji Lüthieve papir-kromatografske metode za određivanje kiselina u vinu, gospodarske i tehnološke vrijednosti sorata vinove loze za proizvodnju bijelih vina, problematici životnog prostora kao faktora vegetativnog i generativnog razvoja vinove loze kod povišenog uzgoja, poznavanju ekonomske i tehnološke vrijednosti naših sorata vinove loze, utjecaju klimatskih faktora na tijek dozrijevanja grožđa i sastav voća, utjecaju podloge na vegetaciju i prirodu jabuka, sustavima voćarenja, našim sortimentima i oplodnji voćaka, ekološkom valoriziranju proizvodnih područja u Hrvatskoj za uzgoj vinove loze i voćaka s posebnim osvrtom na perspektivni razvoj voćarstva i vinogradarstva u Baranjskoj planini, zatim zadacima na organizaciji znanstveno-istraživačkog rada u voćarskoj struci itd.

Prof.dr. Nikola Šerman izolirao je i opisao čistu kulturu octene bakterije iz jednog dobrog dalmatinskog vina i determinirao kao *Bacterium xilinoide* Henneberg. Ova bakterija davala je do 11 g octene kiseline u 100 ccm a mogla se razvijati i u vinu s 4% alkohola. U pokusnoj octari ta je bakterija dala vrlo dobar rezultat.

Velike su zasluge prof.dr. Nikole Šermana u radu na razvoju voćarske, vinogradarske i vinarske znanosti, nastave i struke. Nejednom smo se pitali gdje crpi toliku energiju, ljubav i brigu za znanost i znanstveno-nastavne i stručne djelatnike čemu je posvetio gotovo pola stoljeća života i rada.

Samo čovjek čvrste volje, prirodne nadarenosti i ustrajnosti u radu i ljubavi za struku mogao je izgraditi čvrste stavove i razviti se u osobu kao što je Prof.dr. Nikola Šerman. Volio je ovu zemlju i u najtežim njenim trenucima ostao je veliki domoljub visokog morala i čovječnosti.

Prof.dr. Ivo Miljković

Prof.dr. Dubravka Premužić

Prof.dr. Rudolf Bišof